

Základní údaje o Tibetu

Oficiální název:

Tibet, tibetsky Böjul (dnes Tibetská autonomní oblast ČLR a částí dalších tří čínských provincií)

Státní zřízení:

do roku 1951 samostatný stát, dnes pod okupací Číny

Hlavní město: Lhasa

Rozloha: 2,5 mil km²

Počet obyvatel:

přibližně 5 - 6 milionů (podle nezávislých odhadů)

Úřední jazyk: tibetština, čínština

Historické členění:

- Ü-Cang - Centrální a střední Tibet včetně západního Tibetu Ngari
- Amdo - Severovýchodní Tibet, dnes přiřčen k čínským provinciím Čching-chaj a Kan-su
- Kham - Východní Tibet, dnes přiřčen k čínským provinciím S'čchuan a Jün-nan

TIBET

1 : 6 000 000

Východní Turkeistán

Ujgurská autonomní oblast Sin-tjang

AMDO

CCHONUB

Čching-chaj

CCHOLHO

GJOLOG

Ü - CANG

KJEGUMDO

o Ruthog

o Gardzong

o Gáng Rinpoče

Tibetská autonomní oblast

Nagčukha

o Namecho

o Horpa

KHAM

o Ngapa

o NGAPA

o Barkham

o Dege

o Chamdo

o KARDZE

o Darcendo

o Lithang

o Chatheng

o DECHEN

o MILLI

o Mili

o Čcheng-tu

o S'zechuan

o Čína

o Jun-nan

o LHASA

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

o Gjance

o Samjá

o Ningthi

o Tharnog

o Cehona

o Bhútán

o Indie

o Bangladěš

o Barma

o Nepál

o Dingri

o Žikace

Stručná historie Tibetu

- 605 vznik tibetského království (vláda krále Songcän Gampo)
- 821 Čínsko-tibetská mírová smlouva
- 1247 spojení Tibetu s Mongolskou říší, která poskytuje Tibetu vojenskou ochranu
- 1578 hlava školy Gelug obdržela od mongolského chána titul dalajlama
- 1642 za pomoci mongolského chána svržena světská vláda v Tibetu a nastolena teokratická vláda dalajlamů
- 1720 čínská vojska dobyla Lhasu a vyhnala Mongoly
- 1904 Britská invaze do Tibetu a obsazení Lhasy, mírová smlouva o vlivu Britů v Tibetu
- 1913 třináctý dalajlama vyhláší nezávislost Tibetu
- 1935 narodil se Tändzin Gjamccho, čtrnáctý dalajlama
- 1950 Čínská vojska vtrhla do Tibetu; tibetská armáda zničena v bitvě v Čhamdu
- 1951 Sedmnáctibodová smlouva o mírovém osvobození Tibetu podepsaná tibetskou stranou pod čínským nátlakem; Číňané obsazují Lhasu

Stručná historie Tibetu

- 1956 v Khamu a Amdu začíná ozbrojený boj proti čínské nadvládě; dalajlama navštívil Indii
- 1957 USA začínají prostřednictvím CIA vojensky podporovat Tibetány
- 1959 lidové protičínské povstání ve Lhase
- 1965 Čína vytváří Tibetskou autonomní oblast
- 1966 - 69 čínská kulturní revoluce: Rudé gardy ničí tibetské chrámy a kláštery, terorizují a zabíjejí Tibetány
- 1971 USA ukončují svoji vojenskou podporu Tibetanů
- 1987 - 89 masové demonstrace ve Lhase za nezávislost
- 1989 dalajlama obdržel Nobelovou cenu míru
- 1995 šestiletý Gendün Čhökji Nima je dalajlamou označen jako jedenáctý pančhenlama, vyhlášení výjimečného stavu v Žikace, pančhenlama je Číňany uvězněn na neznámém místě
- 2000 sedmnáctý karmapa utíká do Indie
- 2003 Tändzin Deleg Rinpoče odsouzený k trestu smrti

Aktuální informace o Tibetu najdete

na internetu:

www.tibinfo.cz	Informační systém o Tibetu
www.tibetinfo.net	Tibet Information Network
www.tibet.com	stránky tibetské exilové vlády
www.tibet.net	stránky tibetské exilové vlády
www.phayul.com	exilový zpravodajský server
tibetpost.com	Tibet Daily
www.guchusum.org	Gu-chu-sum Movement of Tibet
www.tibetjustice.org	Tibet Justice Center
www.savetibet.org	International Campaign for Tibet
www.vot.org	Radio Voice of Tibet
www.rfa.org	Radio Free Asia
www.tchrd.org	Tibetan Centre for Human Right and Democracy

v časopise Tibetské listy:

- reportáže z Tibetu i exilové tibetské komunity
  - rozhovory s Tibet'any a příznivci Tibetu
  - výpovědi bývalých politických vězňů, projevy dalajlamy
  - články o tibetské historii, kultuře i buddhismu
  - tibetské pohádky, recenze na knihy, CD a filmy
- další informace o časopisu: www.lungta.cz

Co můžete udělat pro Tibet vy

- ve svém okolí (doma, ve škole nebo v práci) povídat o tom, co se v Tibetu stalo a děje dnes
- připojit se k akcím na podporu Tibetu v ČR
- obrátit se na vaše zastupitelstvo a starostu se žádostí o vyvěšení tibetské vlajky na radnici
- finančně podpořit některý z humanitárních programů českých organizací (Lungta, Potala, apod.), které podporují Tibetany v Tibetu nebo v exilu

Veřejná sbírka Tibet

Finanční prostředky ze sbírky jsou určeny na provoz školy pro slabozraké a nevidomé Tibetany ve Lhase, podporu klášterních škol v kláštorech v Ladaku Tikse a Diskit a dětského Časopisu exilové mládeže, který vychází v Dharamsale

Číslo účtu: **1839805001/2400**

Variabilní symboly pro jednotlivé programy:

- škola pro nevidomé ve Lhase 999
- klášterní školy v Ladaku 888
- Časopis exilové mládeže 777

další informace o sbírce: www.lungta.cz

Občanské sdružení Lungta

Hlavní aktivity v České republice:

- vydávání časopisu Tibetské listy a provozování Informačního systému o Tibetu TIBINFO
- pořádání přednášek, výstav, koncertů
- koordinace kampaně Vlajka pro Tibet, kampaně na záchranu politických vězňů apod.
- vydávání materiálů o Tibetu, např. knihy, videokazety apod.

Hlavní vzdělávací aktivity v zahraničí:

- finanční podpora školy pro nevidomé ve Lhase (Veřejná sbírka Tibet)
- výuka a materiální podpora klášterních škol v indickém Ladaku (Veřejná sbírka Tibet)
- finanční podpora Časopisu exilové mládeže v indické Dharamsale (Veřejná sbírka Tibet)

Veřejná sbírka Tibet – č. účtu: **1839805001/2400**

Občanské sdružení Lungta

Dlouhá 33, 11000 Praha 1

tel. 776 219 178

e-mail: lungta@centrum.cz,

web: www.lungta.cz

Co se v Tibetu stalo

Po vpádu čínské armády na území Tibetu v roce 1950 a postupném obsazení celého území začali Číňané budovat strategické silnice vedoucí do Tibetu a posilovat tam své vojenské a policejní jednotky. S rostoucí vojenskou převahou se začal stupňovat nátlak na tibetskou vládu i na obyčejné Tibetány. Agresivní protitibetská komunistická politika Číňanů po vpádu do Tibetu v roce 1950 nakonec vedla k lidovému povstání, které vypuklo ve Lhase 10. března 1959.

Povstání bylo krvavě potlačeno a dalajlama byl donucen opustit Tibet a uchýlit se do indického exilu. Bilance "úspěchů" čínské invaze, nejrůznějších kampaní, pracovních a ideologických programů a kulturní revoluce je dostatečně známá: 80 000 mrtvých během vojenského vpádu a v důsledku zásahu proti povstání v roce 1959. Přes milion Tibetánů zemřelo ve věznicích, pracovních táborech nebo v důsledku hladomoru.

Neustávající exodus Tibetánů do exilu dosahuje již 150-180 tisíc uprchlíků. Z více než 6000 klášterů, chrámů a svatyní, v nichž žilo téměř 600 tisíc mnichů a mnišek, zůstalo pouhých třináct. Mniši a mnišky byli z klášterů vyhnáni, cenná umělecká díla zabavena a rozprodána. Komunistická totalitní diktatura krutě omezila základní práva Tibetánů na svobodu vyjadřování, užívání mateřského jazyka, pohybu, náboženství. Státní populační politika nutí tibetské ženy k násilným potratům a sterilizacím. Svévolné zatýkání, represe, zastrasování, mučení a věznění se staly součástí každodenního života Tibetánů v jejich vlastní zemi.

První stádium okupace mělo převážně vojenský, strategický a represivní charakter. Tibet byl přeměněn v gigantickou vojenskou základnu a čínskou přítomnost v zemi ztělesňovali zejména vojáci a administrativní kádry státní správy. Pohyb obyvatelstva byl přísně střežen a regulován a do Tibetu se nedostal nikdo bez úředního povolení.

Co se v Tibetu děje dnes

Od 80. let v Tibetu dochází k určitým náznakům uvolnění politických poměrů, ale zároveň se prohlubuje ničení země. Vojenskou okupaci země nahradila okupace ekonomická. Největší hrozbu pro Tibetány a jejich jedinečnou kulturu dnes představuje státem organizovaný a podporovaný masový příliv čínského obyvatelstva do Tibetu: Vedle 6 milionů Tibetánů žije v současnosti v Tibetu 7,5 mil. Číňanů.

V Tibetu jsou nadále porušována základní lidská práva včetně svobody vyjadřování a vyznání. Případy svévolného zatýkání a mučení jsou stále běžnými praktikami čínské vlády. Úřady zavírají školy, které se snaží o udržení tibetské kultury, jazyka a náboženství. Čínské školy přitom v Tibetu neplní svou základní funkci a mnoho Tibetánů zůstává negramotných. Zdravotní péče je nedostatečná, a tak se v Tibetu dodnes umírá na nemoci jako zápal plic či tuberkulóza.

Nejasná zůstává situace kolem jedenáctého pančhenlamy Gendün Čhökji Něimy, který je zadržován na neznámém místě, a věznění jsou i další duchovní učitelé.

Potvrdily se obavy, že čínské úřady využijí teroristických útoků z 11. září 2001 a nepohodlné osoby začnou označovat za teroristy. V roce 2002 byl významný buddhistický učitel Tändzin Deleg Rinpoče, který organizoval charitativní a ekologické projekty ve východním Tibetu, obviněn ze spáchání teroristického útoku a v nevěřejném procesu odsouzen k trestu smrti. Spolu s ním byl zadržen, odsouzen a popraven Tíbet'an jménem Lozang Döndub. Doživotní trest pro Tändzin Deleg Rinpočeho byl v lednu 2005 zmírněn na doživotní vězení, jeho osud však zůstává nejasný.

Neztratila jsem srdce

Jmenuji se Rigdzin Künzang, je mi 31 let a jsem mniška z vesnice Nemo. Policie mě zatkla v květnu 1998 za účast na demonstraci a převezla mě do věznice Guccha. Cestou do věznice policisté mě a ostatní zadržené neustále bili hlavněmi pušk. Jakmile jsme dorazili do Guccha, začali nás vyslýchat. Během výsledků mě bili holemi a pažbami pušek. Umístili mě na samotku. Během pobytu v Guccha jsem byla opakovaně mučena. Dozorci mi vzali všechno oblečení kromě tenké košilky. Dva vyšetřovatelé mi nařídili, abych si klekla na zem před malý stůl a abych si o něj opřela bradu. Potom mě asi hodinu nemilosrdně bili holemi. Potom strážé obvykle pět minut odpočívali a mně dali na záda stoličku a pohrozili mi, že pokud stolička spadne, budu znovu mučena. Po 15 minutách mi nařídili vstát. Vyšetřovatelé mi řekli, že jsem vedla demonstraci a že budu uvězněna. Najednou ke mně přišel jeden z dozorců s pistolí v ruce. Dal mi ji do úst a nařídil mi, abych řekla pravdu, jinak budu popravena. Odpověděla jsem, že nemám co říct a že mě klidně mohou zabít, pokud chtějí.

Když se vrátili z večere, vzali mě do cely, kde už čekaly dvě ženy a dva

vyšetřovatelé. Odvedli mě do malé místnosti, kde mě úplně nahou postavili před zástup nepolitických vězňů. Ty dvě ženy si nasadily rukavice a roušky na ústa. Hrozily mi, že mě provdají za mnicha, čímž bych porušila svůj mníšský slib. Pak mi řekly, ať si lehnu na zem. Začaly mě kopat svými těžkými armádními botami a procházely se po mém těle od nohou až ke krku. Potom mi nařídily, ať si kleknu, a byly mě zvláštním nástrojem: měl rukojeť a jeden konec byl plochý s přibitými zahnutými hřebíky. Nesmírně to bolelo, brzy jsem měla silně pořezaná záda a hýždě. Po mučení mi vrátily šaty bez tkaniček a pásků, abych nemohla spáchat sebevraždu. Na cele nebyla ani matrace, na které bych mohla spát, měla jsem spoustu modřin a nemohla jsem se ani posadit. Po téhle události jsem byla vyslýchána ještě několikrát.

Později jsem se směla vrátit do Lhasy, kde jsem strávila nějaký čas v nemocnici. Před šesti lety jsem nakonec uprchla do Indie. Dodnes trpím žilními a žaludečními problémy.

Nemluvte o svobodě...

Jmenuji se Džampal Cchering. Je mi 27 let a býval jsem mnichem v klášteře Däpung ve Lhase. Poprvé mě zatklí spolu s dalšími 21 mnichy z Däpungu 27. září 1987 za to, že jsem organizoval a vedl demonstraci na Barkoru. Čtyři měsíce jsem potom strávil v různých věznicích. Znovu mě zatklí 18. července 1989, když jsem ve Lhase demonstroval s ostatními mnichy z Däpungu. Policie poté přišla do našeho kláštera a našla v mém obydlí letáky o lidských právech. Nejdříve mě drželi ve věznici Sanggip, ale o šest měsíců později mě převezli do Dabži. Byl jsem odsouzen k pěti letům odnětí svobody a na tři roky jsem ztratil veškerá politická práva.

Po mém příjezdu do Dabži spálili Číňané mé osobní věci, oblečení a také moje buddhistické knihy. Potom mě nemilosrdně zbili; pořád mě „mlátili“ po celém těle a kopali mě do zad. Velmi krutě mě bili ještě v několika následujících dnech a potom přešli na „lehčí“ bití, které se každý den opakovalo. Holí mi dávali rány do obličjeje a do úst. Přitom mi dozorcí

říkali: „Nesmíš mluvit o svobodě.“

V roce 1991 jsem spolu s dalšími spoluvězni žádal, aby nám Číňané řekli, co se stalo s těmi, kteří se pokusili předat jedné delegaci dopis o strašných životních podmínkách vězňů. Za trest nám spoutali ruce i nohy. Pak do nás kopali a bili nás pažbami zbraní. Na dvanáct dní mě a další vězně zavřeli na samotku.

Strávil jsem ve vězení celkem pět a půl roku. Během nich mě Číňané často pověsili na strop a pode mnou zapálili prášek chilli. Měl jsem pocit, že celé moje tělo hoří, a několik hodin jsem nemohl otevřít oči. Ve vězení jsem měl pořád pouta na ruku a někdy mi svázali celé tělo provazy. Nesmírně to bolelo.

Po mém propuštění v roce 1994 mi úřady nedovolily vrátit se do kláštera. V říjnu 1996 jsem proto z Tibetu uprchl.